Zdeňka HLEDÍKOVÁ, Jan Očko z Vlašimi: první český kardinál a rádce Karla IV., Jan Hrdina (red.), Praha, Vyšehrad, 2024, 285 s., ISBN:978-80-7601-960-7.

Osobnost druhého pražského arcibiskupa a prvního českého kardinála Jana Očka z Vlašimi představuje neoddělitelnou součást dějin vlády Karla IV., přestože ve veřejném i odborném povědomí zůstává poněkud ve stínu svého slavnějšího předchůdce Arnošta z Pardubic. Tento stav je důsledkem několika faktorů: především menšího badatelského zájmu o druhou polovinu Karlovy vlády, která byla dlouho považována za méně dynamickou než její počátek, a dále skutečnosti, že vztah mezi císařem a jeho arcibiskupem byl natolik harmonický, že nenabízel dramatické konflikty, jež by přitahovaly pozornost historiků. Jan Očko se tak objevoval spíše jako vedlejší postava v monografiích věnovaných Karlovi IV., než jako samostatný objekt výzkumu.

Tuto mezeru se rozhodla zaplnit profesorka Zdeňka Hledíková, která se ve své poslední práci pokusila o rehabilitaci této významné, avšak opomíjené osobnosti. Bohužel se výsledku své práce již nedočkala. Kniha *Jan Očko z Vlašimi: první český kardinál a rádce Karla IV.* tak představuje nejen odborný příspěvek k poznání českého středověku, ale i důstojné završení celoživotního badatelského úsilí autorky.

Publikace tematicky navazuje na předchozí monografie Zdeňky Hledíkové věnované Janovi IV. z Dražic[1] a Arnoštovi z Pardubic,[2] čímž vznikla pomyslná trilogie věnovaná klíčovým osobnostem pražského (arci)biskupství 14. století. Stylově se kniha drží osvědčeného modelu: je přístupná širšímu čtenářskému okruhu, zároveň však zachovává vysokou odbornou úroveň, pečlivou práci s prameny i bohatý poznámkový aparát.

Podobně jako v předchozích monografiích autorka uspořádala svou knihu do jedenácti tematicky vymezených kapitol, které lze chápat jako tři pomyslné celky. Předně je to vlastní osobnost a původ Jana Očka a jeho rodiny, čemuž se primárně věnuje kapitola první. V následujících čtyřech kapitolách se pak zabývá jeho jednotlivými kariérními milníky, tedy cestě od kaplana a důvěrníka Kar-

1 Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Biskup Jan IV. z Dražic (1301–1343)*, Praha 1991.

2 EADEM, *Arnošt z Pardubic: arcibiskup, zakladatel, rádce*, Praha 2008.

la IV. až po zisk kardinálského klobouku. Kapitoly *Vedení diecéze*, *Synody a synodální kázání*, *Svěcení katedrály* a *Biskupské statky; stavby a umělecká díla* zpracovávají jednotlivé aspekty fungování Janu Očku svěřených církevních institucí, především tedy pražské arcibiskupství. V poslední kapitole se Zdeňka Hledíková ohlíží za celoživotním dílem Jana Očka, přičemž zároveň popisuje i jeho poslední léta. Kniha je rovněž doplněna i o *Vlašimský dodatek*, ve kterém je blíže rozpracováno, jakým způsobem širší rodina Jana Očka zasáhla do dějin toto města. Závěrem je třeba ještě vzpomenout nekrolog paní profesorky Zdeňky Hledíkové.

V kontextu takovéhoto rozdělení kapitol nevyhnutelně dochází k tomu, že se některé informace napříč knihou opakují, především pak důraz na spolupráci mezi Janem Očkem a císařem, která je pomyslnou červenou nití celé knihy, nebo rodinné zázemí arcibiskupa. Nejedná se ovšem o rušivý prvek. Spíše tento jev slouží čtenáři jako pro zdůraznění stěžejních pasáží. Napříč celou knihou se také setkáváme s poněkud nešťastném rozdělením textu. Kapitoly nejsou řazené do podkapitol, jako tomu bylo například v případě knihy Arnošt z Pardubic. Čtenáři je tak poněkud ztížena orientace v texu, který často „skáče."

Kvůli tomu, že se paní profesorka dokončení své knihy nedočkala, připadlo její dokončení Janu Hrdinovi, který coby redaktor byl bezesporu v těžkém postavení ohledně toho, jak se svěřeným textem zacházet. Dle jeho slov v redakčním epilogu byl text, který se k němu dostal z pozůstalosti Zdeňky Hledíkové, dokončen až na „několik nepodstatných detailů" (s. 256). Bohužel, již nezmiňuje, jakým způsobem s tímto textem dále pracoval, tedy jestli „jen" doplnil ony detaily nebo jestli prováděl i výraznější úpravy. V důsledku toho například kniha pracuje jen s literaturou vydanou do roku 2018 a nijak nekomentuje novější práce, z nichž nejvíce vyčnívá práce Václava Žůrka Karel IV.,[3] na které je dobře vidět evoluce trendu spojování vlády Karla IV. a episkopátu Jana Očka, nebo některé dílčí studie.[4] Shrnutí stavu bádání o druhém pražském arcibiskupovi mezi lety

3 Václav ŽŮREK, *Karel IV.: portrét středověkého vládce*, Praha 2018.

4 Např.: Jana PEROUTKOVÁ, *Podoba druhého pražského arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi: poznámky k vývoji realismu v pražské parléřovské huti*, in: Jdi svou cestou a nech lidi mluvit: variety sociálních a kulturních dějin, Profesoru Jaroslavu Čechurovi k 66. narozeninám, Oldřich Chládek – Tomáš Petráček – Jan Sič – Veronika Stachurová Kucrová (ed.), Praha 2018, s. 581–597; Alena KŘIVSKÁ, *Já, Konrád, kdysi Mikulášův z Trutnova*, Trutnov 2019.

2018 a 2024 v kontextu starších děl by jistě slušel alespoň krátký dovětek. Oproti knize *Arnošt z Pardubic* rovněž chybí slovníček vybraných pojmů z oblasti církevního práva a správy, liturgiky a teologie, který by jistě text více zpřístupnili širší veřejnosti. Přesto je třeba zdůraznit, že se Jan Hrdina svěřeného textu ujal velmi svědomitě a svým výkonem plně obstál v duchu odborné úrovně spojené se jménem Zdeňky Hledíkové.

Navzdory výše zmíněným drobným nedostatkům je třeba ocenit, že Jan Hrdina přistoupil k editaci s respektem a úctou k odkazu Zdeňky Hledíkové. Výsledná publikace je důstojnou tečkou za jejím badatelským dílem a zároveň cenným příspěvkem k poznání českého středověku. Kniha představuje Jana Očka jako plastickou historickou osobnost, propojenou s politickým, duchovním i kulturním vývojem českého království. Její přínos spočívá nejen v biografickém zpracování významného církevního hodnostáře, ale i v hluboké analýze fungování církevních institucí a vztahu mezi duchovní a světskou mocí, přičemž paní Zdeňka Hledíková plně využila své nedostižné znalosti v oblasti církevního práva, církevní správy, papežské i obecné diplomatiky.

Lze jen doufat, že se publikace stane impulsem pro další výzkum a že si najde cestu i k zahraničním odborníkům. V každém případě představuje více než důstojné završení jedné z nejvýznamnějších historiografických kariér české medievistiky.

Josef Rais